ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 9, številka 1-2, maj 2005 · ISSN 1408-2969

RESNICA

Matjaž Potrč

Varčni realizem in navidezno posamezna pomenska normativnost

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Citiranje: Matjaž Potrč, »Varčni realizem in navidezno posamezna pomenska normativnost«, *Analiza: časopis za kritično misel* 9, št. 1-2 (2005): 64–73.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

Matjaž Potrč
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

VARČNI REALIZEM IN NAVIDEZNO POSAMEZNA POMENSKA NORMATIVNOST

Zdravi razum in varčni realizem sta navidezno nezdružljiva, saj prvi predpostavlja obstoj mnoštva bitnosti, drugi pa le eno. Njuna združljivost zahteva premik od razumevanja resnice kot neposrednega ujemanja do njenega posrednega ujemanja. Če pri pojasnjevanju resnice upoštevamo normativnost, ugotovimo, da je zdravi razum zaradi atomističnih in slednih predpostavk nagnjen k lastni razgradnji. Njegova splošna pomenska normativnost pa se sooči z vprašanjem sestavljenosti in nejasnosti. Ker zanju ne najde ustrezne utemeljitve, je zdravi razum prisiljen sprejeti holistične in nesledne predpostavke, ki pa niso naključne. Zato splošno pomensko normativnost nadomesti s posamezno pomensko normativnostjo in s tem prevzame tudi resnico kot posredno ujemanje. Tako je omogočena združljivost zdravega razuma z varčnim realizmom.

Ključne besede: zdravi razum, atomizem, normativnost, vprašanje sestavljivosti, nejasnost, ustreznost, varčni realizem, resnica kot posredno ujemanje, holizem.

> "Vselej je bil nekaj tako posebnega-posameznega. Bil je nabit z načeli."[1]

Realizem trdi, da bitnosti obstajajo. Varčni realizem pa meni, da obstaja zgolj najmanjše število bitnosti. Če naj podpremo trditev varčnega realizma, ob tem pa stališče priličimo zdravemu razumu, se moramo lotiti področja resnice. Zdravorazumsko stališče je izrecno zavezano zgradbi resnice kot posrednega ujemanja, kar gre vštric s splošno pomensko normativnostjo. Znano pa je tudi, da stališča zdravega razuma niso brez vsakršne logične napetosti. Zato skrivajo marsikatere razgraditvene značilnosti. Pozitivni vpliv neskladij zdravega razuma je prevzem resnice kot posredno ujemanje in posamezne semantične normativnosti, ki se s to pač ujema.

[1] In eno stran pozneje: "Sem in tja je rekel, da je razvozlal kakšna dva načina ali pa kakšne tri, vendar še ni prišel čas, da bi se za kakšnega med njimi odločil." (Twain, 1999: 36. poB" šam pomagati Jimu")

Uvodni očrt argumenta

To je uvodni očrt argumenta, ki združi varčni realizem s posamezno pomensko normativnostjo:

> Varčni realizem naj bo združljiv z zdravim razumom.

Vendar pa izrecna stališča zdravega razuma nastopajo proti varčnosti. Zdravi razum se namreč oprime resnice kot neposrednega ujemanja in njene splošne normativnosti.

Zdravi razum pa v svojih nedrih prenaša tudi razdiralnost. Če sledimo naukom razgradnje, potem se resnica kot neposredno ujemanje preobrne v dobro resnice kot posrednega ujemanja in njene posamezne normativnosti. V nasprotju z izrecnimi zavezanostmi zdravega razuma njegove lastne napetosti pravzaprav omogočajo izvajanje posamezne normativnosti iz zdravega razuma. Če to drži, je varčni realizem prav zares združljiv z zdravim razumom.

Poenostavljen obris argumenta:

> Varčni realizem ni združljiv z zdravim razumom.
>
> Zdravi razum sledi gradnji resnice kot neposrednega ujemanja.
>
> Neskladja zdravega razuma omogočijo oblikovanje resnice kot posrednega ujemanja.
>
> To vodi v protislovje, iz česar sledi,[2] da je varčni realizem združljiv z zdravim razumom.

Posredovalni pojem med varčnim realizmom in navidezno posamezno pomensko normativnostjo je zdravi razum in njegovo nihanje med gradnjo resnice kot neposrednega ujemanja ter resnico kot posrednim ujemanjem.

Splošne in posamezne normativnosti se ujemajo z gradnjo resnice kot neposrednega ujemanja pa tudi z njenim posrednim ujemanjem.

Predhodni pogovor o argumentu začrta smer, ki ga moramo še nekoliko natančneje razdelati.

Varčni realizem je stališče, po katerem obstaja kar najmanjše število bitnosti in nazadnje zgolj ena bitnost.[3] In kot velja za večino filozofskih stališč, je primerneje, da je tudi stališče varčnega realizma združljivo z zdravim razumom. Varčni realizem, ki dopušča obstoj zgolj ene bitnosti, stoji na stališču ontološkega monizma. Varčni ontološki monizem pa se zdi neposredno nasproten stališčem zdravega razuma, ki so zavezana ontološkemu bogastvu, in sicer obstoju mnogih bitnosti. Zdravi razum izrecno prevzame gradnjo resnice kot neposrednega ujemanja. Neposredno ujemanje pa se pojavlja skupaj s splošenjsko pomensko normativnostjo. Dobro znano pa je, da zdravi razum ni takšne vrste stališče, ki bi bilo vselej docela brez napetosti. Dejansko je kar nekaj

[2] Po *reductio ad absurdom*.
[3] Če bi obstajalo manj od ene bitnosti, to je nič bitnosti, bi bilo težko zagovarjati realizem.

stališč zdravega razuma primernih za razgradnjo. Če sledimo razgradni naravi zdravega razuma samega, lahko izpeljemo, da prava gradnja resnice ni neposredno ujemanje, ampak posredno ujemanje. Gradnja resnice kot posrednega ujemanja pa se pojavlja skupaj s posamezno pomensko normativnostjo. Če to drži, varčni realizem v nasprotju z začetnim drugačnim stališčem ni le združljiv z zdravim razumom, ampak je tudi izvedljiv iz zdravega razuma.

Realizem trdi, da bitnosti obstajajo.

Metafizični realizem je trditev, da bitnosti obstajajo. To pa je v nasprotju s stališčem metafizičnega antirealizma, ki pravi, da bitnosti ne obstajajo neodvisno od duševnosti. Metafizični antirealizem trdi, da so bitnosti odvisne od pojmovne sheme. Stališče metafizičnega antirealizma pravzaprav ni primerna izbira,[4] kajti na koncu si je tudi ne moremo predstavljati. Druga točka v oporo metafizičnemu realizmu je njegovo ujemanje z naturalizmom. To je filozofski pristop, ki je združljiv s pogledi naravoslovja. Zdi se, da je to primerna značilnost določene teorije.

Trditev varčnega realizma: obstaja zgolj najmanjše število bitnosti.

Ko pričnemo razmišljati o metafizičnem realizmu, si lahko zastavimo naslednje preprosto vprašanje: "Kolikim bitnostim je zavezan metafizični realizem?" Odgovor na to vprašanje ima dve temeljni možnosti: več bitnosti ali pa zgolj ena bitnost.[5] Če izberemo prvo pot, končamo v *bogatem* metafizičnem realizmu. To je stališče, da obstaja mnogo oz. več od duševnosti neodvisnih bitnosti. Če pa izberemo drugo pot, poskušamo omejiti in zvesti bitnosti, zavezane realizmu. Nazadnje ostane naše stališče zgolj z eno bitnostjo.[6] Najmanjše število bitnosti pokaže zgolj eno bitnost. To je zavezanost ontološkega monizma.

Opazimo pa, da je varčni metafizični realizem še vedno realizem, kar postane še jasneje, ko se lotimo ubesedenja njegovih pomenskih zavezanosti. Ugotovimo, da zaradi zavezanosti varčnega realizma stvari ne izvirajo iz enega, ampak iz dveh.[7] To pomeni, da moramo upoštevati tudi normativnost. Zadeva pa je pomembna, ker v metafizičnem govoru nimamo opraviti z eno samo bitnostjo, temveč raje govorimo o *zavezanosti* eni bitnosti.[8] Tako je že ozadje samega vprašanja po številu bitnosti normativno. Ko ugotovimo, da je obstoj normativnosti notranje stališče metafizičnega realizma in potemtakem tudi stališče varčnega metafizičnega realizma nas to pripelje k pomenski zavezanosti metafizičnega realizma. To je k vprašanju resnice, ki je povezana z različnimi oblikami

[4] To trdi Terry Horgan v svoji kritiki Putnamovega antirealizma, v članku o psihologistični semantiki.

[5] V eni prejšnjih opomb smo že izključili tretjo možnost, namreč, da obstaja možna oblika metafizičnega realizma, po kateri bitnosti sploh ne bi bilo. Ta zvrst metafizičnega nihilizma (to je stališča, po katerem sploh ni nobene bitnosti) ni smiselna možnost, saj realizma ne moremo smiselno zagovarjati obenem z zagovorom stališča, da sploh ni nikakršne bitnosti.

[6] Zvedba na eno samo bitnost je naravni odgovor, do katerega pridemo, če začnemo z usmeritvijo k metafizični varčnosti glede na število bitnosti, ki se jim zavežemo.

[7] Kot pravi Armando Verdiglione.

[8] Na podoben način sta metafizični pluralist ali molekularist *zavezana* več bitnostim, pa tudi s bitnostmi ne moreta rokovati neposredo.

metafizičnega realizma.

Lotiti se moramo vprašanja resnice, če želimo podpreti stališče varčnega realizma in hkrati ohraniti združljivost z zdravim razumom.

Pri filozofskih teorijah je zaželeno, da so združljive s stališči zdravega razuma. Če torej razpolagamo z dvema filozofskima teorijama, kjer je prva združljiva s stališči zdravega razuma, druga pa ne, je prva bolj cenjena kot druga. Vsaj tako bi bilo želeti.[9] Četudi je varčni metafizični realizem zavezan le eni bitnosti – takšno stališče pa se zdi v neposrednem nasprotju z zdravim razumom -, je še vedno zaželeno, da je kljub navidezni razlagalni privlačnosti nasprotnega stališča nazor še vedno združljiv z zdravim razumom.

Kako pa naj se lotimo vprašanja združljivosti varčnega metafizičnega realizma in zavezanosti zdravega razuma? Naravni način je, da odgovorimo na preprosto vprašanje, kaj naj bi bilo po mnenju varčnega metafizičnega realizma na eni strani in zdravega razuma na drugi strani *resnično*. Ker je resničnost normativni pojem, to pomaga izvedeti več o varčnem metafizičnem realizmu, ki je tudi normativen, vsaj glede na izsledke našega začetnega spraševanja.

Stališče zdravega razuma je izrecno zavezano izgradnji resnice kot neposrednega ujemanja, ki je skladno s splošenjsko pomensko normativnostjo.

Videli smo že, da je varčni metafizični realizem zavezan eni bitnosti. Varčni metafizični realizem mora trditi, da je *res*, da obstaja zgolj ena bitnost, ne več in ne manj.

Kako pa je s pogledi zdravega razuma? Kaj je po mnenju zdravega razuma *resnično?* Ni težko videti, da se zdravi razum običajno zaveže stališču, ki je neposredno nasprotje metafizičnega monizma. Zdravemu razumu se zdi metafizični monizem nenavadno, morda celo malo premaknjeno stališče. Zdravi razum trdi, da ima vsakdanje izkustvo opraviti z mnoštvom bitnosti, s katerimi tvori svoje trditve. To pa je v nasprotju z monističnim metafizičnim nazorom.

Zdravi razum je vpleten v *neposredno ujemanje* kot v njemu dostopno resnico. Zdravi razum sprejme resnico kot neposredno ujemanje, katere splošna trditev se pojavi v shemi resničnosti oz. s Tarskega shemo:

(T) "*p*" je resnično, čče *p*.

Črka *p* na levi strani sheme se pojavlja v narekovajih, *p* na desni strani sheme (T) pa nastopa brez narekovajev, torej pod pogoji odstranitve narekovajev. Shemo je prvič predlagal poljski logik Tarski in je z njo poskušal predstaviti pomenske okvire formalnih jezikov. Davidson je šele pozneje razširil to shemo na področje naravnih jezikov kot sta slovenščina ali angleščina. Tukaj pa imamo nadomestno

[9] Lahko bi sicer trdili, da je nazor poznega reističnega Brentana, po katerem obstajajo zgolj konkretne (ne pa tudi abstraktne) bitnosti, zanimiv nazor ravno zategadelj, ker se ne ujema z intuicijami zdravega razuma. Pravimo pa, da bo takšen nazor še zanimivejši, če bi uspeli pokazati njegovo združljivost s stališči zdravega razuma.

uprimerjenje sheme:

(T) Stavek “Mačka je na predpražniku” je resničen natančno v primeru, ko mačka sedi na predpražniku.

Težnja sheme (T) je vzpostavitev resnice kot ujemanje med odseki jezika in misli z ustreznimi položaji v svetu. Ko pridobimo tovrstno ujemanje, imamo primer resničnosti.

Zahteve resničnosti kot neposrednega ujemanja lahko pokažemo izrecno s postopkom razčlenitve pogojev, ki prispevajo k morebitni uspešnosti sheme (1)

(1) Obstoj predmetov P_1, ..., P_n v svetu, ki se ujemajo s posameznimi atomističnimi izrazi v stavku[10].

(2) Obstoj relacij R_1, ..., R_n v svetu, ki ustrezajo posameznim relacijskim izrazom v stavku.

(3) Enostavni postopek sestavljivosti za stavke, ki dopušča ujemanje z zgradbo, kot jo je pač mogoče dobiti v svetu.

Gornja členitev sheme (T) posebej izloča njene ustrezne zavezanosti, ki kažejo *atomistične* izraze in odnose z ustreznimi atomističnimi dejanskimi ali abstraktnimi bitnostmi, skupaj z enostavno *sledno* sestavno zgradbo, ki omogoča ustreznost med molekularnimi[11] celotami stavkov in položaji v svetu.

Atomizem in slednost, to je obstoj več neodvisnih delov in postopkov, ki jim lahko sledimo na izračunljiv ali kakšen podoben način, sta značilnosti *splošenjskih* vzorcev. Splošenjski vzorci dobijo zalet s poskusom, da pridejo do ustreznosti s ponavljanjem več primerov. Rezultat je splošno kvantificirana trditev in po možnosti še splošen zakon brez izjem.

Splošnost je v tem smislu zaželena značilnost, če se želimo podrediti splošnim zakonom in ustreznosti, ki jo lahko vidimo kot splošenjsko ustreznost[12]

Iz zgornje analize sestavin, ki so zajete v pogled zdravega razuma kakršen je zavezan gradnji resnice kot neposrednega ujemanja, lahko brez težav sklepamo, da imamo v primeru zavezanosti zdravega razuma opraviti s splošnimi vzorci in potemtakem s splošno pomensko normativnostjo.

Videli smo, da ima takšna splošna pomenska zgradba opraviti z *atomizmom* in slednostjo, kjer se doseže ujemanje. Takšen atomizem pa zahteva obstoj mnoštva bitnosti v svetu, ki ustrezajo primernim posameznim izrazom. To pa je v nasprotju z monistično metafiziko. Metafizični monizem namreč dovoljuje obstoj

[10] V našem primeru nadomeščanja sheme (T) imamo res opraviti s stavkom. Lahko pa bi imeli tudi misli. Na strani sveta lahko sestavni ustreznici tem stavkom rečemo stanje stvari ali pa jo kako drugače imenujeno z imenom, ki se ujema z vašo najljubšo ontologijo. Vendar pa se ne želimo zavezati nobeni od teh določenih rešitev in bi želeli ostati zgolj pri splošnem neopredeljenem pristopu, ki je prilagojen našemu priročnemu primeru nadomestnega primerka sheme (T).

[11] Molekularizem lahko konec koncev zvedemo na atomizem. Posamezne stavke lahko opazujemo kot atomistične celote. Na drugi strani pa temu pritrjuje mačkina (posamezni izraz) zgradba iz več delov (s stališča temeljne gradnje).

[12] Menimo, da sloni taka ustreznost na postopkih prazne ponovitve in da potemtakem ne more zares biti ustreznost Te snovi se bomo lotili nemudoma, ko bomo splošne vzorce soočili s posameznimi vzorci.

le ene same bitnosti, zdravi razum pa je zavezan množici bitnosti. Ali to drži?

Če je namreč zgornja členitev zavezanosti zdravega razuma pravilna, sta zdravi razum in metafizični monizem v neposrednem protislovju.

Stališča zdravega razuma niso najidealnejši primer brez vsakršnih protislovij.

Zdravi razum ne sledi zmeraj in v vsakem primeru najzahtevnejšim postopkom neprotislovnosti. Poznamo stališče[13], ki trdi, da je zdravi razum teorija. Ker pa ima takšna teorija mnogo protislovij, je najbolje, če jo opustimo. Zamenjamo jo z znanstveno doslednejšim nadomestkom. Zdi se, da takšno stališče ni smiselno in da bi raje skupaj s Kathy Wilkes zatrdili, da (a) zdravi razum ni teorija, da (b) je poln protislovij[14], vendar da (c) protislovja zdravega razuma niso slabe, ampak dobrohotne vrste. Zato moramo zdravi razum kot stališče spoštovati. Zdravi razum lahko zaradi tega varno predlagamo kot merilo smiselnosti filozofskih metafizičnih teorij, ki smo jih sprejeli že na začetku.

Sedaj se ozrimo še na tiste zavezanosti zdravega razuma, ki pripeljejo do pogledov, nasprotujočih začetni zavezanosti zdravega razuma resnici kot neposrednem ujemanju. Začnimo z nekaj razgraditvenimi značilnostmi, ki jih uporablja zdravi razum.

Stališča zdravega razuma vsebujejo več razgraditvenih značilnosti.

Navedimo le nekaj značilnosti zdravega razuma, ki pripeljejo k razgradnji začetne zavezanosti zdravega razuma resničnosti kot neposrednega ujemanja.

Prvi razmislek je povezan z *metafizično lahkotnimi postavkami*, kakršne so univerze ali simfonije. Zdravi razum pozna dve usmeritvi, kako se lotiti takšne vrste postavk. Na eni strani želimo, da se obnašajo kot mačke in predpražniki. Na drugi strani pa je jasno, da je težko določiti natančne pogoje za obstoj bitnosti,. kot sta univerza ali simfonija. Nihanje zdravega razuma med stališčema, ali so metafizično lahkotne postavke atomistične ali ne, je prva točka, ki usmerja zdravi razum k svoji lastni razgradnji. Vanjo pa ga potiskata dve nasprotni smeri. Opazimo, da so metafizično lahkotne postavke problem, saj jih ne moremo učinkovito obravnavati na zvedbeni način.

Drugi razmislek pa je povezan z *nenaključnostjo sestavljenosti*.[15] Zdravi razum predpostavlja obstoj atomističnih bitnosti, ko se izrecno posveča obrambi resnice kot neposrednega ujemanja. Kako natančno pa naj te bitnosti omejimo, če so dejansko atomistične? En način, kako se lotimo tega vprašanja, je poizvedba po

[13] Takšno stališče zagovarjata Paul in Patricia Churchland.

[14] Kathy Wilkes razmišlja takole: Če bi bil zdravi razum teorija, bi verjetno bili pregovori aksiomi te teorije. Obstaja pa mnogo primerov dvojic pregovorov, ki priporočajo tako določeno dejanje kot tudi njegovo zanikanje. Če torej pristanemo na predpostavko, da je zdravi razum teorija, bo slednji zares v težavah. Vendar pa zdravi razum ni teorija. Poleg tega pa, če opustimo predpostavko, da naj bo zdravi razum teorija, končamo s stališčem, ki gleda na zdravi razum kot na to, kar pač je: zelo koristna zadeva, ki jo označuje dobrohoten (in ne slabe vrste) način protislovja.

[15] Glej članke Horgana in Potrča, ki so posvečeni temu vprašanju. Poleg tega pa je temu posvečen še en odsek v njunem skupnem članku “Blobjectivism and Indirect Correspondence

merilih, glede na katera so te bitnosti zgrajene. To lahko imenujemo posebno vprašanje sestavljenosti (PVS).[16] Kljub možnemu uvidu v nasprotno smer se izkaže, da ne poznamo merila, ki vodi k prevzemu bitnosti. Peter van Inwagen zavrže nekaj možnih meril, kot je, na primer, stik, in končno prevzame za merilo predlog življenja, ki trdi nekaj takega kot

> (življenje) bitnosti sestavljajo drugo bitnost le v primeru, ko je življenje načelo njihove sestavljenosti.

Posledica tega je, da ni gora in stolov, vendar pa obstajajo miši in ljudje, živa bitja. Kratek razmislek nas prepriča, da je življenje še vedno naključno načelo sestavljenosti. Želeno nenaključnost sestavljenosti lahko dosežemo le v primeru, ko opustimo predpostavko atomističnih bitnosti. Sedaj pa se zdravi razum sprehaja med možnostima, da mačke obstajajo in da mačk ni. Zato se zdi, da zdravi razum spet izkazuje gon k lastni razgradnji.

Tretji razmislek, ki je povezan z zavezanostmi zdravega razuma, meri na nejasnost. Zdravi razum se zaveže atomističnim, dobro omejenim in torej jasnim bitnostim – glede na svoje izhodišče pri metafizičnem realizmu neposrednega ujemanja. Zdravi razum pa tudi vidi, da je, recimo, mačka pravzaprav nejasna bitnost; pač glede na dejstvo, da lahko ob vsakem trenutku njenega obstoja postavimo pod vprašaj natančno mejo njene sestavljenosti. Mačka se hrani, pije in diha. Zato se vprašamo, katere molekule so natačno njeni deli v določenem časovnem trenutku. Če uporabimo niz *sorites*, potem mačka pravzaprav zares ne obstaja. MAČKA kot končno obstoječa bitnost ne obstaja. Vendar pa lahko še vedno imamo mačko glede na manj stroga določila zdravega razuma. Imamo mačko, ki ne obstaja v zadnjem smislu in ustreza območnim ter posrednejšim merilom. Tako obstaja napetost pri zavezah zdravega razuma. Posledica te napetosti pa je, da tudi nejasnost ni brez protislovij. Vendar pa je protislovnost nejasnosti dobrohotna. Zdravi razum je, na kratko povedano, zavezan stališču, da obstajajo zadnje metafizične MAČKE in to v soglasju z normativnimi merili resnice kot neposrednega ujemanja in tudi stališču, da ja naša zavezanost mačkam zgolj ontična, torej glede na merila resnice kot posrednega ujemanja. Trdimo lahko, da je nekaj resničnega tudi, če v svetu ni MAČK in dopuščamo zgolj ob-stoj[17] mačk.

Pozitivni vpliv neujemanj pri zdravem razumu se kaže v sprejemu resnice kot posredne korespondence in posamezne pomenske normativnosti, ki ji pritiče.

Več napetosti v stališčih zdravega razuma je pokazalo, da je zdravi razum prav zares protisloven. Trdili smo tudi, da vrsta protislovja, s katerim imamo opraviti, ni nujno slaba in da je prav lahko docela dobrohotna vrsta protislovja.

Dobrohotna vrsta protislovja, ki je vpeta v poglede zdravega razuma, najde svoj pozitivni glas pri zgradbi resnice kot posrednega ujemanja. Resnica kot posredno

[16] PVS predlaga Peter van Inwagen v svoji knjigi leta 1990.
[17] Primerjaj članek Potrča v knjigi o *Monizmu*, Ontos Verlag, 2003.

ujemanje je pravilna zatrdljivost glede na vpletena razpoložljiva pomenska merila.

Zgradnja resnice kot posrednega ujemanja – kot smo pravkar spoznali ob naši razpravi – opusti predpostavke atomizma in slednosti, ki so lastne neposrednemu ujemanju. Dobimo naslednje pogoje:

(4) Predmeti v svetu so nejasni in ne obstajajo, čeprav jih omenjamo.

(5) Odnosi v svetu so nejasni in ne obstajajo, čeprav jih omenjamo.

(6) Stavki so nejasni in vendar se pogosto ujemajo s svetom.

Opazimo, da pri prvih treh pogojih gradnje resnice kot posrednega ujemanja ne nastopajo nikakršne atomistične bitnosti in sledna načela sestavljivosti.

Imamo novo sliko. Obstaja ujemanje kot pravilna zatrdljivost, torej kot posredno ujemanje. Ni nikakršnih atomističnih predmetov in razmerij, izrazov in stavkov. Razmerje je vsestransko oz. holistično, saj zajema na strani sveta nesledno bogastvo. Prav tako pa je nesledno bogastvo tudi na strani jezika. Kljub temu temeljnemu holističnemu bogastvu in neslednosti pa pogojem ujemanja ne spodrsne, kajti niso nekaj naključnega. Izostanek poljubnosti in pozitivna ustreznost, ki omogoča posredno ujemanje, prihaja od posameznih oz. lepih vzorcev.[18] To pomeni, da moramo pravo ustreznost (posredno ustreznost), ki omogoča ujemanje, iskati v lepih vzorcih. Takšna ustreznost se torej zgodi na način, ki je primerljiv z estetskimi oz. moralnimi ocenami (če se strinjamo z moralnimi posameznostmi).

Posamezna pomenska normativnost se pojavi ob ustreznosti posameznih vzorcev. To pa šele zares omogoči pozitivni pogled na resničnost kot posredno ujemanje.

Čemu navidezno posamezna pomenska normativnost in zakaj se raje ne oklenemo kar polnokrvne posameznosti?

Gornji argument je zgolj zaris. Če pa se oklenemo resnice kot posrednega ujemanja, pridemo do stališča *združljivosti* stališč varčnega metafizičnega realizma in zdravega razuma.

Ker se bogastvo in neslednost pojavita kot predpostavki gradnje resnice kot posrednega ujemanja, se zdi, da je to stališče odvisno od ustreznosti, ki je značilna za posamezne vzorce.

Vendar pa ne moremo najti dobrega razloga, zakaj naj bi posameznosti dodali predpono navideznosti. Zdi se, da ni navideznost nič drugega kot neuspeh, da se oklenemo pozitivnega vzgona ustreznosti, ki je značilna za posamezne vzorce. Mimogrede rečeno je to tudi ustreznost, ki jo prepoznamo pri vsakdanjih praktičnih zavzetostih zdravega razuma. Ko se zdravi razum zares vpraša, čemu je zavezan, začenja ugovarjati s pomočjo utvare, ki je značilna za splošne vzorce.

[18] Glej članek Potrča in članek Potrča in Strahovnika.

Utvara je zasidrana v napačnem prepričanju, da imajo splošni vzorci lastno učinkovito vrsto ustreznosti in ne zgolj prazno ponovitev, s katero se lotevajo zadev. Praktično življenje se ravna po koreniti in pozitivno grajeni posameznosti, samodejno si utira pot skozi lepe vzorce. In ravno to bi moralo služiti kot merilo praktičnega življenja.

AUSTERE REALISM AND QUASI-PARTICULARIST SEMANTIC NORMATIVITY

Common sense is seemingly incompatible with austere realism: the first one presupposes the existence of o multitude of entities, whereas the second one adopts just the existence of one. Making them compatible requires the shift from understanding truth as direct correspondence towards understanding truth as indirect correspondence. In the čase we take normativity into account while explaining truth, we may notice that common sense is inclined towards deconstructing itself, because of its atomistic and tractable presuppositions. The generalist semantic normativity of common sense encounters questions of composition and of vagueness. Because it is unable to find an appropriate grounding for these, common sense is forced to adopt holistic and nontractable presuppositions. Generalist semantic normativity gets substituted by particularist semantic normativity because of this. Thereby, truth as indirect correspondence is adopted. In this manner, compatibility of common sense with austere realism is made possible.

Keywords: Common sense, atomism, normativity, composition question, vagueness, relevance, austere realism, truth as indirect correspondence, holism.

Literatura

Brentano, F. (1933). *Kategorienlehre*. Leipzig: Meiner.

Churchland, P. M. (1979). *Scientific Realism and the Plasticity of Mind*. Cambridge University Press.

Churchland, P. S. (1986). *Neurophilosophy*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press.

Horgan, T. (1991). "Metaphysical Realism and Psychologic Semantics". *Erkenntnis*, 34, str. 297- 322.

Horgan, T., Potrč, M. (2000). "Blobjectivsm and Indirect Corresponden ce". *Facta Philosophica*, 2, str. 249-270.

Horgan, T., Potrč, M. (2000). "Addressing Questions for Blobjectivism". *Facta Philosophica*, 2002/2, str. 311-322.

Potrč, M. (2003). "Blobjectivist Monism. Repulsive monism: One dynamic BLOB and no principles". V Baechli, A., Petrus, K. (ur.), *Monism*, Frankfurt: Ontos Verlag.

Potrč, M. (2004). "Particularism and Resultance". *Acta Analytica*, 33, Volume 19, str. 163-187.

Potrč, M. (2004). *Dinamična filozofija*. Ljubljana: ZIFF.

Potrč, M. (v tisku). "Beautiful Patterns".

Potrč, M., Strahovnik, V. (2004). "Justification and Context". V Loeffler, W., Weingartner, P. (ur.), *Knowledge and Belief. Wissen und Glauben*, Wien, str. 208-216.

Potrč, M., Strahovnik, V. (2004). "Metaphysics: Ultimate and Regional Ontology". *Information Filosofica*, Volumen I., Numero 1, str. 21-45.

Potrč, M., Strahovnik, V. (2004). *Practical Contexts*. Frankfurt: Ontos Verlag.

Twain, M. (1999). *The Adventures of Huckleberry Finn*. Penguin Classics.

Van Inwagen, P. (1990). *Material Beings*. Ithaca, New York: Cornell University Press.

Verdiglione, A. (2003). *Artisti*. Milano: Spirali.

Verdiglione, A. (2004). *La rivoluzione cifrematica*. Milano: Spirali.

Wilkes, K. V. (1984). "Pragmatics in Science and Theory in Common Sense". *Inquiry*, 27, str. 339-361.

Wilkes, K. V. (1988). *Real People*. Oxford: Clarendon Press.